

установлена залежність рівня задоволеності роботою і соціально-психологічного клімату в колективі від демократичного стилю управління менеджера.

Ключевые слова: стиль управління, офісний менеджмент, колл-центр, задоволеність роботою, соціально-психологічний клімат, демократичний стиль, авторитарний стиль.

УДК 657.8:004

V.V. Muravskyy, Ph.D., Senior lecturer
Ternopil National Economic University

THE COMMUNICATION ASPECT OF CENTRALIZATION (DECENTRALIZATION) OF ACCOUNTING

Abstract. The introduction of computer-communication forms accounting caused a minimized the prevalence of classical centralization or decentralization of processing accounting information in enterprises. Communication technologies using combined the central (centrifugal) processes in accounting, which requires dividing the new organizational options. Aim the article is to explore the current trends in the centralized processing of accounting information in the communication technologies introduction. Theoretical understanding of some question aspects is required to use the scientific methods: analysis and synthesis. The integrity of the study provides a systematic and structural-functional approach.

There was considered the historical aspects of centralization and decentralization of accounting system under the influence of the computer technology and communication development. The classification of accounting version under the centralization of information processing criteria is proposed. Specified the functional description of the centrally processing accounting information and decentralization combined method of accounting. The author investigates the effect of the cloud technologies using for centralization of accounting and organization of communications in the enterprise. The development of network technology comes with information risk, which requires further research towards the development of information security.

Keywords: accounting, accounting organization, communication, centralization and decentralization, the automation of accounting processes, cloud technology.

В.В. Муравський, к.е.н., старший викладач кафедри обліку у виробничій сфері
Тернопільський національний економічний університет

КОМУНІКАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ) ОБЛІКУ

Розглянуто історичні особливості централізації та децентралізації обліку під впливом поступального розвитку засобів обчислювальної техніки і зв'язку. Уточнено класифікацію варіантів організації обліку за критерієм централізації обробки інформації в умовах налагодження ефективних комунікацій. Подано функціональну характеристику комбіновано-центральної обробки облікової інформації та комбінованого способу децентралізації обліку. Досліджено вплив застосування хмарних технологій на рівень централізації обліку та організацію комунікаційних зв'язків на підприємстві.

Ключові слова: облік, організація обліку, комунікації, централізація та децентралізація, автоматизація облікових процесів, хмарні технології.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток сучасних технологій обробки облікової інформації пов'язаний з налагодженням ефективних комунікацій в системі обліку. Забезпечення ефективних комунікацій передбачає своєчасне передавання повної інформації про економічні події на підприємстві між відправником та адресатом, що в умовах перенесення в економічну площину співпадає з першочерговою метою бухгалтерського обліку. Інформаційні зв'язки пов'язують систему обліку з системою менеджменту через інформування керівництва різних ієрархічних рівнів про діяльність підприємства. Реалізація комунікаційних зв'язків між обліковими фахівцями на етапах збору первинної інформації, її обробки та подання зацікавленим користувачам визначає рівень централізації обліку.

За ступенем централізації обробки облікової інформації форми організації обліку поділяють на централізовану – облікові процедури виконуються на єдиному комп'ютері (сервері) та децентралізовану – ґрунтується та локальних обчисленнях з наступним

об'єднанням облікових даних в єдину звітність [1, с.188-189]. Історично склалася ситуація, коли значна вартість обчислювальної техніки та її обслуговування призвела до централізації обробки облікових даних в одному відділі підприємства. Інформація з місць виникнення фактів господарської діяльності передавалася в єдиний обчислювальний центр. Функції фахівців з обліку на місцях зводилися лише до контролю за достовірністю заповнення первинних документів та отриманням зведених даних. Централізована бухгалтерія забезпечувала мінімізацію організаційних витрат, уніфікацію облікових показників та зменшення трудомісткості обробки інформації. Проте, відсутність ефективних комунікацій призвела до інформаційних викривлень в роботі фахівців з обліку і управління.

Із масовим розповсюдженням персональних комп'ютерів виникла можливість організації децентралізованого обліку. Обробка облікової інформації відбувалася на місцях її виникнення, що сприяло забезпеченню максимальної достовірності обліку та встановленню відповідальності за його результати. Після локальної обробки розрізнена облікова інформація узагальнювалася на єдиному автоматизованому робочому місці фахівця. Сприяло децентралізації також розповсюдження мережевих технологій. Завдяки комп'ютерним мережам первинна реєстрація облікових даних та її накопичення відбувалися в місцях виникнення фактів господарської діяльності із формуванням єдиної бази даних та децентралізованим доступом до неї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поступальний розвиток комунікаційних технологій призвів до часткової рудиментизації централізованої бухгалтерії. Проте, в практичній діяльності підприємств, зокрема закладів торгівлі, які характеризуються найвищим рівнем проникнення обчислювальної та комунікаційної техніки в облікові процеси, знову надається перевага централізованій організації обліку. У 2009 році було прийнято «Положення про централізовану бухгалтерію споживчого товариства, споживспілки» [2], яким визначалося обов'язкову передачу усіх первинних документів до бухгалтерії кооперативного підприємства для подальшої їх обробки і складання фінансової звітності. Також, віртуалізація усіх облікових даних в єдиній базі дає змогу говорити про актуальність централізованих процесів обробки облікової інформації з децентралізованим доступом до неї.

Таку відносність поєднань понять «централізація» і «децентралізація» обліку довів К.Н. Нарібаєв, на думку якого на практиці не може існувати як повністю централізована, так і повністю децентралізована система обліку [3, с.97]. С.В. Івахненко, натомість, здійснив наголос на комунікаційній спрямованості централізованої обробки інформації. На його є дві конкуруючі, але взаємодоповнюючі тенденції централізації та децентралізації, які впливають на організацію обліку на сучасному етапі розвитку технічних засобів обчислювальної техніки та зв'язку [4, с. 294].

Розуміючи можливість інтеграції центрових та відцентрових процесів в обліку, В.В. Сопко, М.М. Бенько [1, с. 188], Т. В. Попітїч [5, с. 304] та інші поряд з централізованим та децентралізованим варіантом організації обліку виділяють також комбінований. На думку науковців, комбінований облік поєднує переваги централізованої обробки інформації та децентралізованого надання доступу до неї. Узагальнення досліджень науковців свідчить про те, що рівень централізації в автоматизованих процесах обробки облікової інформації завжди залежав від наявності ефективних комунікацій між місцем виникнення фактів господарської діяльності та центром обробки інформації про них. Комбіноване поєднання централізованих та децентралізованих напрямків організації обліку потребує врахування можливостей сучасних технологій щодо передачі облікової інформації між відправником та адресатом.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основна мета статті полягає в дослідженні сучасних тенденцій в централізованій обробці облікової інформації в умовах запровадження комунікаційних технологій. Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію наступних завдань:

- уточнення класифікації видів (форм) організації обліку за критерієм його централізації в напрямку комбінованого поєднання центрових та відцентрових процесів на

підприємстві;

- виділення організаційних характеристик, пов'язаних з налагодженням комунікаційних зв'язків в комбінованому централізованому та комбінованому децентралізованому обліку в умовах їх автоматизації;

- дослідження особливостей застосування хмарних технологій в обліку та їх впливу на централізацію комунікацій на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Гібридизація двох способів організації обліку стає причиною виникнення нового – комбінованого організаційного варіанту. Запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку передбачає накопичення і централізовану обробку облікових даних в єдиній базі та децентралізоване внесення в неї первинної інформації й загальний доступ до звітності усіх зацікавлених користувачів. Проте, ступінь відцентрових процесів може суттєво відрізнятись в кожному індивідуальному варіанті організації обліку. Залежно від умов діяльності підприємства, технології виробництва та інформаційних вимог користувачів в комбінованому поєднанні централізації та децентралізації обліку може проявлятися перевага на користь одного з організаційних варіантів. Тому, замість класичного поділу організаційних варіантів на централізовану та децентралізовану бухгалтерію, доцільно запровадити нову класифікацію.

Схожа пропозиція була запропонована колективом науковців Ф.Ф. Бутинцем, С.В. Івахненковим, Т.В. Давидюк і Т.В. Шахрайчук ще у 2002 році, у відповідності до якої традиційні централізований та децентралізований облік були доповнені іншими організаційними варіантами: неповною централізацією та неповною децентралізацією. При неповній централізації обліку створюють і центральну бухгалтерію, і облікові осередки в підрозділах, що не ведуть реєстрів аналітичного та синтетичного обліку, а тільки приймають, перевіряють і групують документи для передачі їх до центральної бухгалтерії; при неповній децентралізації обліку в окремих підрозділах підприємства крім складання документів, ведуть аналітичний облік, підсумкові дані якого періодично порівнюються з даними синтетичного обліку бухгалтерії [6, с. 222].

Зрозуміло, що доповнення класифікації організаційних варіантів неповною централізацією та неповною децентралізацією відображало актуальний у 2000-х роках рівень розвитку комп'ютерних та мережових технологій. Залежно від місця автоматизації основних розрахункових операцій визначався і варіант організації обліку. Якщо основні автоматизовані облікові процедури реалізуються в місцях виникнення інформації, то відбувається часткова децентралізація обліку. В центральну бухгалтерію подавалися уже зведені дані. У випадку лише первинної реєстрації облікових даних без виконання операцій обробки інформації в місцях виникнення фактів господарської діяльності відбувалася часткова централізація. Отримані після автоматизованої обробки дані оброблялися і узагальнювалися досить частко вручну або із використанням традиційних електронних таблиць в централізованій бухгалтерії. Часткова централізації (децентралізація) була неефективною організаційною формою через відсутність належних комунікаційних технологій, які забезпечували б автоматизовану передачу облікових даних.

В умовах запровадження сучасної комп'ютерно-комунікаційної техніки автоматизації підлягають усі процедури обробки облікової інформації, незалежно від місця їх виконання. Ефективні комунікації забезпечували оперативну передачу інформації між відправником та адресатом, що дозволило інтегрувати центрові та відцентрові тенденції в організації обліку. Таким чином, доцільно виділяти комбінований варіант організації обліку з децентралізованим ухилом та комбінований варіант з централізацією обробки інформації.

На сьогодні більш розповсюджена комбінована децентралізація обліку, яка передбачає локальне виконання обліково-контрольних завдань на персональних комп'ютерах, територіально віддалених від самого підприємства, з об'єднанням результатів роботи в спільний проект. Поширення хмарних технологій сприяло розвитку комбінованого варіанту централізації обліку. При передачі хмарному середовищу виконання усіх обчислювальних

процедур від первинного збору облікових даних до автоматизованого відправлення звітних документів зацікавленим фізичним та юридичним особам відбувається централізація обліку за комбінованим варіантом.

Значна кількість сучасних програмних продуктів для автоматизації облікових операцій надають можливість розміщувати облікову інформацію на загальнодоступних серверах. Програма одночасно із збереженою на технічному пристрої індивідуальною інформацією про діяльність підприємства може мати доступ до загальних облікових даних. Користуватися загальною обліковою інформацією з хмарного середовища мають можливість декілька фахівців одночасно. Наприклад, різні працівники, відповідальні за окремі напрямки обліково-контрольної роботи, паралельно можуть здійснювати діяльність над реалізацією спільного проекту, отримуючи інформацію та зберігаючи результати в спільному інформаційному просторі. Таким чином, операції з обробки інформації виконуються одночасно на технічному пристрої, за яким працює фахівець, та на веб-сервері розробника програмного забезпечення, що дозволяє назвати такий організаційний варіант частково хмарним (рис. 1).

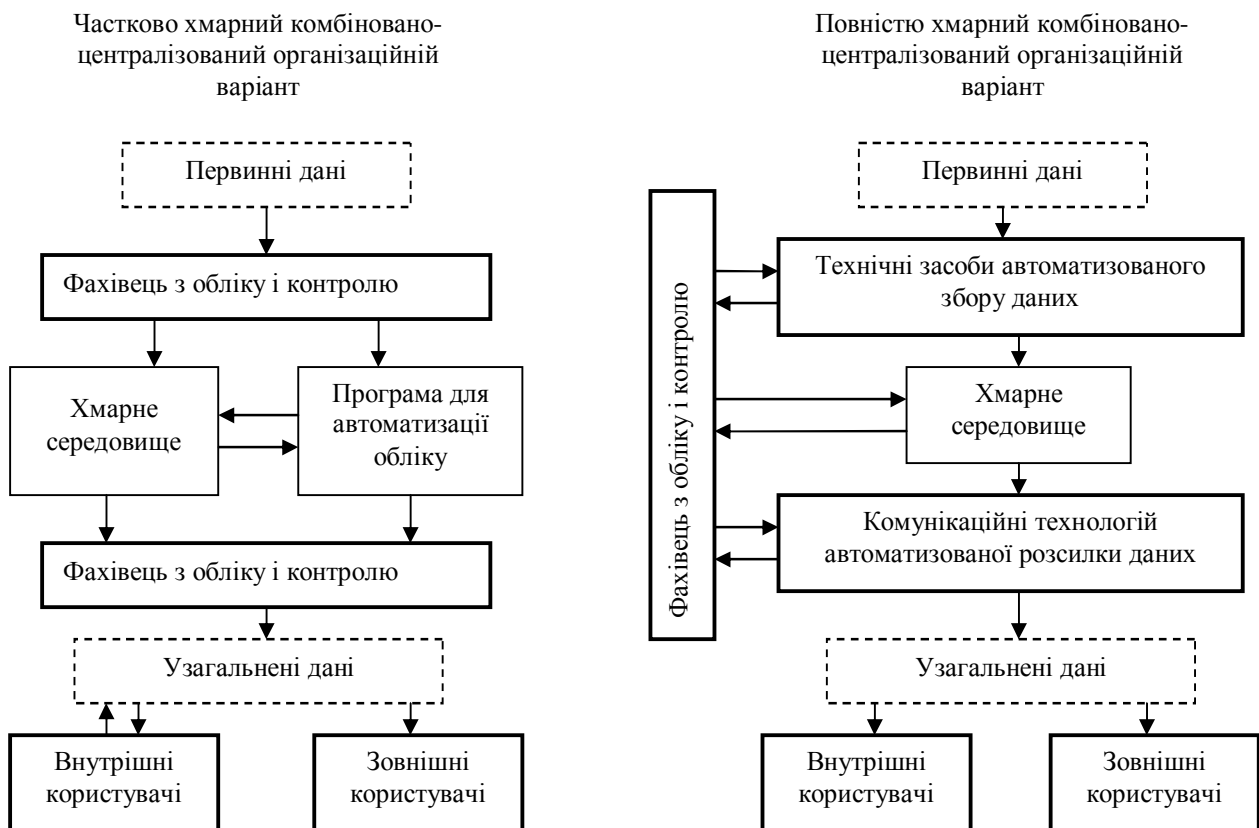

Рис. 1. Схема інформаційних потоків при застосуванні хмарних технологій в комбіновано-централізованому варіанті організації обліку на підприємстві

Іншим варіантом використання хмарних технологій в організації обліку і контролю на підприємстві є повне перенесення обчислювальних операцій на програмні та технічні засоби фірм, які надають послуги он-лайн бухгалтерії. Введення облікових даних та виконання процедур обробки над ними виконується через традиційний інтернет-браузер. Також за допомогою технічних засобів автоматизовано зібрана первинна інформація через мережу інтернет може потрапляти на обробку в хмарне середовище. Узагальнені дані про діяльність підприємства можуть автоматично розсилатися із хмарного інформаційного середовища до кінцевих споживачів. Контролюючі органи, інвестори, кредитори можуть в попередньо передбачені терміни отримувати звітність через мережу інтернет. Фахівець з обліку, не беручи безпосередньої участі в автоматизованих обчисленнях та облікових процедурах,

може лише контролювати достовірність та своєчасність обробки і розсилки даних обліку. Як наслідок, рівень централізації значно максимізується в залежності від способу застосування хмарних технологій. Хмарний варіант організації обліку і контролю сприяє мінімізації організаційних витрат, проте призводить до появи інформаційних ризиків. Уся облікова інформація є доступною для сторонніх суб'єктів господарювання, що загрожує інформаційній безпеці підприємства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Унаслідок запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку класична централізація чи децентралізація обробки облікової інформації уже не зустрічається в організації діяльності підприємства. Застосування комунікаційних технологій призвело до комбінованого поєднання центрових (відцентрових) процесів в обліку, що потребує виділення нових організаційних варіантів. Організація облікових процесів на підприємстві може відбуватися комбіновано з децентралізованим ухилом та комбіновано з централізацією обліку. Така класифікація адекватно відповідає сучасним умовам діяльності підприємств та потребам користувачів облікової інформації.

Донедавна більш розповсюдженою була комбінована централізація обліку, за якої автоматизовані облікові процедури відбувалися на децентралізованих робочих місцях різних фахівців з узагальненням інформації в єдиній базі даних. З розвитком хмарних технологій актуальності набуває комбінований централізований облік, у якому облікові дані за допомогою технічних пристроїв автоматизовано збираються і надсилаються в хмарне сховище. В хмарній базі даних відбувається автоматизація усіх облікових процедур з розсиланням звітних форм до відповідних адресатів. Розвиток мережевих технологій спричинює зростання інформаційних ризиків розголошення комерційної таємниці підприємства, що потребує подальших досліджень у напрямку розробки систем захисту облікової інформації.

Список використаних джерел

1. Сопко, В.В. Мета і принципи автоматизації бухгалтерського обліку [Текст] / В.В. Сопко, М.М. Бенько // Актуальні проблеми економіки : Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. — №12 (114). — 2010. — С.186—192.
2. Положення про централізовану бухгалтерію споживчого товариства, споживспілки [Електронний ресурс] : затверджено постановою других зборів Ради Укооспілки двадцятого скликання від 3 грудня 2009 року. — Режим доступу : <http://document.ua/pro-normativni-akti-ukoospiлки-doc6356.html> (дата звернення 18.10.14). — Назва з екрана.
3. Нарібаєв К.Н. Организация и методология бухгалтерского учета в условиях АСУ [Текст] / К.Н. Нарібаєв. — М. : Финансы и статистика, 1983. — 135 с.
4. Івахненко, С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту [Текст]: навчальний посібник / С.В. Івахненко. — [4-те вид., випр. і доп.]. — К : Знання, 2008. — 343 с.
5. Попітїч, Т.В. Передумови раціональної організації бухгалтерського обліку в споживчій кооперації [Текст] / Т.В. Попітїч. — Економічний аналіз. — Вип. 6. — 2010. — С. 303—305.
6. Інформаційні системи бухгалтерського обліку [Текст] : підручник / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненко, Т.В. Давидюк, Т.В. Шахрайчук ; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — [2-ге вид., перероб. і доп.]. — Житомир: ПП «Рута», 2002. — 544 с.

Рассмотрены исторические особенности централизации и децентрализации учета под влиянием развития средств вычислительной техники и связи. Уточнена класифікація форм організації учета (критерий централизации обработки данных) в условиях применения коммуникационных технологий. Подано функціональну характеристику комбіновано-централизованной обработки информации и комбинированного способа децентрализации учета. Исследовано влияние применения облачных технологий на уровень централизации учета на предприятиях.

Ключевые слова: учет, организация учета, коммуникации, централизация и децентрализация, автоматизация учетных процессов, облачные технологии.